

BAKSA ANDRÁS

Az Európai Unió (EU) Képeségfejlesztő Missziója Szomáliában (European Union Capacity Building Mission in Somalia – EUCAP Somalia)

Az Európai Unió közös biztonság- és védelempolitikája (KBVP) keretében indított EUCAP Szomália misszió elődje 2012 júliusában indult útjára, EUCAP Nestor megnevezés alatt. Az Afrika szarva térségben tengeri kapacitásépítést célzó misszió létrehozásáról az Európai Unió Tanácsa a 2012/389/KKBP. számú határozatával döntött. A misszió a térségben a tengerészeti, hajózásbiztonsági kihívásokkal kapcsolatos átfogó uniós megközelítés részeként jött létre. Mandátuma Szomália mellett kiterjedt Kenya, Djibouti és a Seychelles-szigetek területére.

A Szomáliában és az Afrika szarván folytatott KBVP-szerepvállalás 2016. évi holisztikus és átfogó stratégiai felülvizsgálatát követően megállapítást nyert, hogy az EUCAP Nestor nem képes ekkora területet hatékonyan lefedni. Szomáliára kell összpontosítania, következésképpen az Európai Unió Tanácsa a 2016/2240/KKBP. számú határozatával a misszió nevét EUCAP Szomáliára változtatta, és megbízatása leszűkült Szomáliára, mely megbízatás a Tanács 2022. december 12-én meghozott döntése alapján 2024. december 31-ig tart.

Az EU Szomáliában végzett KBVP-tevékenysége a szomáliai biztonsági erők és intézmények kiépítését szolgálja annak érdekében, hogy azok – a szomáliai átmenetről szóló 2022 márciusában felülvizsgált tervvel összhangban – fokozatosan átvegyék az Afrikai Unió Szomáliai Átmenetet Szolgáló Missziójának (The African Union Transition Mission in Somalia – ATMIS) biztonsági feladatait.

A célok elérése érdekében az EU négy missziót működtet Szomáliában, amelyek közül egy diplomáciai, kettő katonai és egy civil válságkezelő misszió.

A szomáliai EU-delegáció (Delegation of the European Union to Somalia – EUDEL Somalia) az Európai Unió több mint 130 küldöttségének egyike a világon. Diplomáciai státusszal rendelkezik, mandátuma a Szomália és az Európai Unió közötti politikai és gazdasági kapcsolatok előmozdítására szól az EU intézményeivel és programjaival kapcsolatos tudatosság növelésével egyidejűleg, valamint részt vesz az EU segítségnyújtási programjainak megvalósításában.

Az EUNAVFOR Szomália (European Union Naval Force Operation ATALANTA), vagy más néven Atalanta művelet, az EU egyik végrehajtói jogkörrel is felruházott tengeri katonai végrehajtási művelete, amely az Indiai-óceán nyugati részén tapasztalt kalóztevékenység intenzívvé válása miatt jött létre 2008 végén. A művelet hozzájárult a kalóztevékenység jelentős visszaszorításához, és különféle módokon igyekszik fellépni a térségben végbemenő illegális kereskedelem ellen, emellett nyomon követi a Szomália felségvizein kívül folytatott halászati tevékenységeket, és támogatja a régió tengeri védelmének és kapacitásainak megerősítésére törekvő európai uniós testvérmissziókat és egyéb nemzetközi szervezeteket.

Az EUTM Szomália (European Union Training Mission in Somalia), vagyis az EU 2010 áprilisában indított katonai kiképzési missziója képzést, mentorálást és stratégiai tanácsadást nyújt a Szomáliai Nemzeti Hadseregnek (Somali National Army – SNA). Különböző speciális területek belső fejlesztését támogatja, mint például a vezetői készségek, a vezetés és irányítás, a logisztika, a rögtönzött robbanószerkezetek elleni védekezés.

Az Atalanta művelet kivételével mind a három misszió központja Szomália fővárosában, Mogadishuban található, az Aden Adde Nemzetközi Repülőtér (Aden Adde International Airport – AAIA) körül kialakított ügynevezett „zöld zónában”.

Az EU valamennyi Szomáliában működő missziója együttműködik és koordinál egymással, hogy a szomáliai hatóságok támogatása érdekében

összehangolja és megerősítse az EU integrált megközelítését, amely magában foglalja a diplomáciai erőfeszítéseket, a fejlesztési támogatásokat, a humanitárius segítségnyújtást, valamint a bűnüldözés és a jogállamiság területén való támogatást az EU biztonságsszolgáltatóként betöltött szerepének növeléséhez.

Az EU szárazföldi és tengeri KBVP-tevékenységei közötti kapcsolatot teremtő EUCAP Szomália misszió végrehajtói feladatkörrel nem rendelkezik, stratégiai szintű tanácsadással, mentorálással és képzéssel segíti a szomáliai kapacitások és képességek fejlesztését.

Fokozza a szomáliai hatóságok kapacitását a tengeri polgári bűnüldözés terén azzal, hogy támogatja a szomáliai hatóságokat jogszabályok kidolgozásában, támogatja a parti őrséghez tartozó és a tengeri rendfenntartási funkciók fejlesztését a négy legfontosabb szomáliai kikötőben és azok környezetében (Mogadishu, Berbera, Bossaso és Kismayo). A misszió emellett tanácsadással segíti a szomáliai Belső Biztonsági Minisztériumot és a Szomáliai Rendőrség (Somali Police Force – SPF) képességének fejlesztését az alábbi területeken:

1. Biztosítja a szükséges képzést az általános műveleti irányítási és tervezési folyamatokhoz az SPF rendőrei számára, hogy elsajátítsák az alapvető képességeket és gyakorlati ismereteket a kiemelt incidensek kezelésére.
2. Korrupcióellenes képzési tanfolyamokat tart a szomáliai büntető igazságszolgáltatási ágazat szereplői számára.
3. Támogatja a tűzszerész szolgálat megerősítését Mogadishuban.
4. Támogatja a Szomáliai Rendőrség részét képező szövetségi különleges rendőri erő (Federal Darwish Police – FDP) kiépítését.
5. Támogatást nyújt az SPF-nek, nevezetesen az SPF Tervezési és Képzési Igazgatóságának a képzési struktúra, képzési tervek kialakításában.

6. Támogatja a minisztériumokat és más érintett intézményeket a büntető igazságszolgáltatási ágazatban a jogállamiságon és az elszámoltathatóságon alapuló politikák és stratégiák kidolgozásában, szem előtt tartva a nemzetközi emberi jogi normákat és a nemek közötti egyenlőség elveit.

Az én feladatom rendőri tanácsadóként a Federal Darwish Police támogatása volt, amelyet 2022. februártól 2023. februárig láttam el a misszió Mogadishu területi irodája rendőri egységének tagjaként. A misszióba érkezésemet követő kezdeti megbeszélések, értekezletek során sikeresen alakítottam ki a Szomáliai Rendőrség képviselőivel a kapcsolatot, mely a feladatokkal való zökkenőmentes haladáshoz elengedhetetlen volt.

Részt vettem a Federal Darwish Police alapkoncepciójának felülvizsgálatában, módosításában és egy átfogó elemzés elkészítésében a működési területről kapott visszajelzések és a szomáliai átmenetről szóló terv tükrében. Folyamatos tanácsadással segítettem a Federal Darwish Police művelési vezetési és irányítási központjának létrehozására irányuló tervezést, megszerveztem a Federal Darwish Police 225 tagjának telepítése előtti egy hónapos felkészítő képzését, és segítettem a 225 fő rendőr Szomália Közép (Middle) Shabelle régiójába telepítéshez szükséges terv kidolgozását, melynek eredményeképpen támogatják a SNA-t az al-Shabaab elleni küzdelemben. Az al-Shabaab az al-Kaidához köthető szomáliai dzsihadista terrrorszervezet, melynek célja Szomália teljes egésze feletti irányítás megszerzése.

A 2022. év során rendszeresen részt vettem a Közös Rendőrségi Program (Joint Police Programme – JPP) értekezletein a Federal Darwish Police érdekeinek érvényesítéséhez, az anyagi-technikai fejlesztése, támogatottsága vonatkozásában. Ennek érdekében úgynevezett munkakérelmek (work request) kidolgozásában, benyújtásában segítettem az SPF Tervezési és Képzési Igazgatóságát. A JPP célja, hogy növelje a hatékony és elszá-

moltatható szomáliai szövetségi és állami szintű rendőrség jelenlétét, illetve összevonja az Európai Uniónak, az Egyesült Királyság Külügyi, Nemzetközösségi Fejlesztési Hivatalának és a Német Szövetségi Külügyminisztériumnak az adományozói hozzájárulásait, hogy támogassa a Szomáliai Rendőrség fejlesztését és reformját.

A felsorolt feladatok között több ponton is volt átfedés. Ilyen volt például az SPF Tervezési és Képzési Igazgatóságával való együttműködés a Federal Darwish Police képzéseinek kialakításához; a tűzszerész, illetve harctéri segélynyújtási ismeretekkel rendelkező trénerek bevonása a képzésekbe mind az EUTM Szomália, mind a Szomáliai Rendőrség Mogadishu-i Tűzszerész Szolgálatára részéről. Ugyanez a támogatás megvolt az EUTM Szomália által az SNA részére szervezett tanfolyamokhoz is, mint például prezentációk tartása a rendőrség szerepéről stabilizációs környezetben vagy korrupció-ellenes képzések szervezése.

A stabilizációs környezet kapcsán emelném ki, hogy a már fentebb említett, a szomáliai átmenetről szóló tervet a Szomáliai Szövetségi Kormány, az Afrikai Unió és a többi nemzetközi partner közösen dolgozták ki. A terv tágabb értelemben vett célja a szomáliai és a nemzetközi szervezetek erőfeszítéseinek összehangolása, keretet biztosítva az egymással összefüggő, szomáliai intézményeket fejlesztő tevékenységek végrehajtásához.

Szűkebb értelemben a terv és az ahhoz kapcsolódó kiegészítő dokumentumok határozzák meg a szomáliai biztonsági erők és az ATMIS részére a biztonság fenntartásához szükséges feladatok átadásának ütemét, négy fázisban 2024. december 31-ig.

Ebben a folyamatban van kiemelt jelentősége a Federal Darwish Police-nak, mivel a Szomáliában jelentős területeket kontroll alatt tartó al-Shaba-abtól az SNA és ATMIS által visszafoglalt területekre vonul be, hogy megtartsa azokat, megkezdje az általános rendőrségi feladatok ellátását, és előkészítse a terület átadását az ország adott tagállamának rendvédelmi szerve (State Darwish Police) számára.

A Darwish elnevezés egy történelmi jelentőségű szomáliai függetlenségi mozgalomra utal, amely egy 1896 és 1925 közötti mozgalom volt a brit és olasz gyarmatosítóktól való függetlenség szorgalmazására.

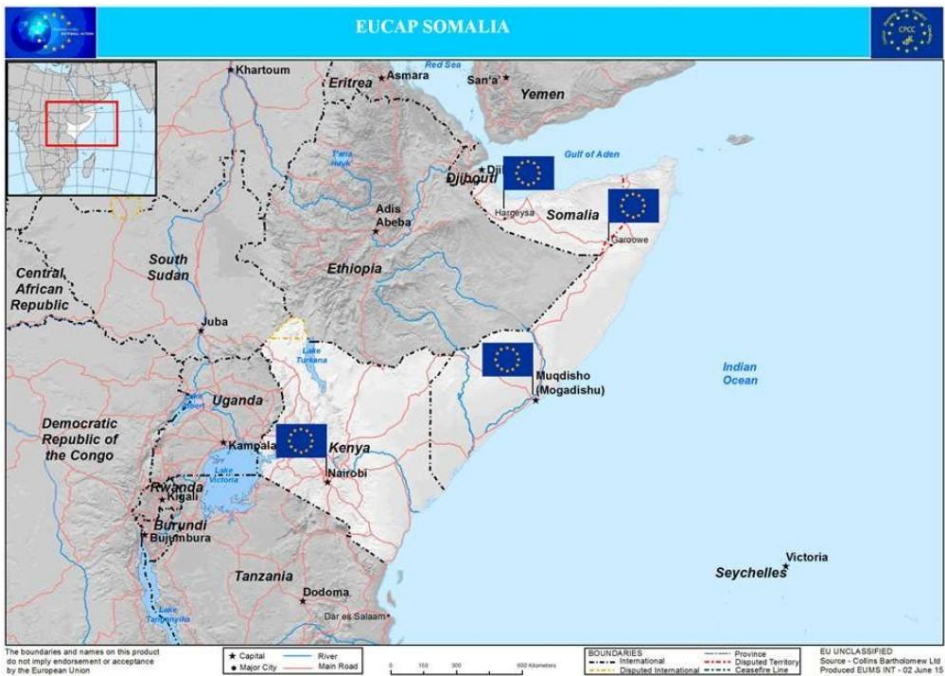
Az SNA és ATMIS csapatainak a Federal Darwish Police támogatásával egyre több területet sikerül felszabadítani az al-Shabaab uralma alól. A 2022. év közepén újonnan megválasztott Szomáliai Szövetségi Kormány minél erősebben és gyorsabban ki szeretné terjeszteni a terrorszervezet elleni offenzívát egész Szomáliában. Az al-Shabaab válaszként Mogadishuban és a nagyobb városokban a rendszeres fenyegetések mellett nagy horderejű támadásokat hajtott végre a szomáliai felső vezetés által gyakran látogatott szállodák, illetve minisztériumi épületek és az AAIA területe ellen, ahol az EUCAP Szomália misszió központja is található a Bancroft nemzetközi tábor részeként.

Minderre tekintettel az EUCAP Szomália misszió veszélyeztetettségi fokozata magas kockázati kategóriába van sorolva. A táboron kívüli egyéni mozgás a város irányába Mogadishu biztonsági helyzete miatt nem lehetséges, csakis szolgálati érdekből a Szomáliai Rendőrség képviselőivel, illetve az egyéb helyi és nemzetközi szervezetekkel kapcsolatos események, tréningek, értekezletek, megbeszélések, rendezvények céljából lehet a tábort elhagyni a személyvédelmi biztosítással.

A Szomáliában jelen lévő nemzetközi szervezetek tevékenységét tekintve pozitívan értékelendő, hogy összehangolt együttműködés van a biztonsági szektor reformja vonatkozásában, így biztosítva van, hogy a különböző nemzetközi szervezetek szinkronban, koordinált módon segítik a helyi hatóságokat a szomáliai átmenetről szóló terv szerinti haladásuk során. A kapcsolatok erősítésére a missziók vezetői a közelmúltban megújított együttműködési megállapodásokat írtak alá.

Ugyanez az összehangolt együttműködés az elvárás a szomáliai biztonsági szektor részéről, kiemelten az SPF és SNA között, mely kiemelt jelentőségű lesz, amint a szomáliai hatóságok vállalják az elsődleges felelősséget a biztonság szavatolásáért. Ezért a 2022. év közepén megalakult kormány intézkedései sikerességének nagy szerepe lesz a következő években.

Úgy érzem, hogy az EUCAP Szomália misszióban töltött időszakom során a rám bízott feladatok elvégzése által rengeteget fejlődtem. A stratégiai szintű tervezés és műveleti szintű feladatok végrehajtásának összehangolása egyaránt gondolkodásbeli és munkamódszerbeli alkalmazkodást igényelt ebben az összetett, több éve tartó folyamatban a nemzetközi szereplők támogatásával.

29. számú kép

Afrika szarva térsége az EUCAP Szomália misszió területi irodáinak jelölésével

30. számú kép

Baksa András r. százados. és kollégái munkaértekezleten, a misszió központjában, Mogadishuban